Malmö stad
Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen

Tjänsteskrivelse

Datum
2026-04-14
Vår referens
Hannah Smede
Tilde Tibblin
hannah.smede@malmo.se
tilde.tibblin@malmo.se

Belastningsregisterkontroller inför anställning från och med 1 september 2026

HVO-2026-1733

Sammanfattning

Sedan 1 september 2021 genomförs en belastningsregisterkontroll inför anställningar till vissa brukarnära verksamheter i hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen. Sedan 1 mars 2026 finns en ny lagstiftning som ger lagstöd för ett begränsat utdrag ur belastningsregistret inför arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning. Förvaltningen går i detta ärende igenom skillnaderna mellan nämndens beslut och tillhörande riktlinjer och rutin och den nya lagstiftningen. Förvaltningens bedömning är därefter att nämnden bör upphäva det tidigare beslutet om belastningsregisterkontroll och i stället besluta att arbeta i enlighet med den nya lagstiftningen för anställningsförfaranden som inleds från och med 1 september 2026.

Förslag till beslut

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden upphäver sitt beslut från den 16 december 2020 (HVO-2020-1299) samt tillhörande riktlinjer och rutiner vid anställningsförfaranden som inleds från och med den 1 september 2026.
2. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslutar att hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen ska göra belastningsregisterkontroller i enlighet med lag (2026:43) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning vid anställningsförfaranden som inleds från och med den 1 september 2026.

Beslutsunderlag

- Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens beslut 2020-12-16
- Bilaga, Rutin och riktlinje för kontroll av belastningsregisterutdrag inför nyanställning i brukarnära verksamhet (HVO-2021-3927)
- G-Tjänsteskrivelse HVON 2026-04-29 Belastningsregisterkontroller inför anställning fr.o.m. 2026-09-01

Beslutsplanering
Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott 2026-04-21
Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden 2026-04-29

Beslutet skickas till
Funktionsstödsnämnden för kännedom

Ärendet

Bakgrund
Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslutade den 16 december 2020 (HVO-2020-1299) att införa krav på utdrag ur belastningsregistret för samtliga nyanställningar i brukarnära verksamheter, samt gav förvaltningen i uppdrag att säkerställa en bra process vid begäran av belastningsregister, inklusive definitioner av brukarnära verksamhet. Förvaltningen tog fram rutin och riktlinje som började gälla 1 september 2021. I riktlinjen anges vilka verksamheter som omfattas, vilka regler och rutiner som gäller för registerutdraget samt för vilka brottstyper anställningsbarheten påverkas, se bilaga.

Ny lagstiftning
Den 1 mars 2026 infördes en ny lag: ”lag (2026:43) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning” vilken ger kommuner möjlighet att genomföra registerkontroll inför anställning i sådan verksamhet, ett lagstöd som tidigare har saknats.

Lagen innebär att en kommun som erbjuder anställning i sådan verksamhet får begära att den som erbjuds anställning uppvisar ett begränsat utdrag ur belastningsregistret och misstankeregistret. Även andra verksamhetsutövare som utför insatser på kommunens uppdrag omfattas av lagen.

Registerkontrollen är fakultativ vilket innebär att arbetsgivare får en möjlighet, men ingen skyldighet, att begära att utdrag uppvisas inför anställning. Det är endast den person som erbjuds anställning som får kontrolleras. Det är därför enbart aktuellt med registerkontroll i slutskedet av ett anställningsförfarande.

Möjligheten avser både tillsvidareanställningar och tidsbegränsade anställningar. Registerkontroll är även möjlig att begära för uppdragstagare och praktikanter som ska verka på samma sätt som anställda i verksamhet som omfattas av lagen, till exempel personal som anlitas via bemanningsföretag. Det förutsätter dock viss kontinuitet i uppdraget. Tillfällig kontakt eller engångsuppdrag faller därmed utanför lagens tillämpningsområde.

Registerkontroll kan även göras av redan anställda om de tilldelas nya arbetsuppgifter som avses i lagen och bör då göras innan sådant arbete påbörjas.

Registerutdraget
Registerutdraget som ska visas upp inför anställning får inte vara äldre än sex månader. Utdraget beställs av den enskilde via e-tjänst på polisens hemsida och kan skickas digitalt till personen om den inte är belastad. Utdrag med innehåll kring belastning skickas via post. Arbetsgivaren har via kontrolltjänst möjlighet att verifiera digitala utdrags äkthet. Att kontroll av belastningsregister genomförts får endast dokumenteras genom en anteckning om att utdraget visats upp. Någon dokumentation, notering eller anteckning om registerutdragets innehåll får inte ske.

De brott som det begränsade utdraget innehåller regleras i 22 § sjunde stycket förordning (1999:1134) om belastningsregister. Innehållet är uppgifter om domar, beslut eller strafföreläggande där påföljd dömts ut eller åtalsunderlåtelse meddelats för ett antal brott. Det rör sig bland annat om mord, dråp, misshandel, människorov, olaga tvång, olaga frihetsberövande, fridskränkning, kvinnofridsbrott och olaga hot. Samtliga sexualbrott i 6 kap. brottsbalken och även stöld, rån, samt hets mot folkgrupp och barnpornografibrott omfattas. Dessutom omfattar utdraget vissa brott mot narkotikastrafflagen, vapenlagen, brott mot lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor samt terroristbrottslagen.

I lagens proposition framgår att lagstiftaren bedömer att exakt vilka brott som ska ingå i det begränsade utdraget ska regleras på lägre nivå än lag, därför återfinns brottskatalogen i förordning. Utgångspunkten i propositionen är att en belastningsregisterkontroll bör begränsas till de uppgifter ur belastningsregistret som är relevanta för arbetsgivaren att få del av, det vill säga att det bör kopplas en brottskatalog som utformas utifrån lagens syfte och skyddsobjekt. En alltför snäv brottskatalog riskerar att göra lagen mindre ändamålsenlig. Med en alltför omfattande brottskatalog finns det emellertid risk för ett oproportionerligt ingrepp i den enskildes personliga integritet. Det tjänar inte heller arbetsgivarens syften som då får överskottsinformation att hantera.

Tillämpning i hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen

För att lagen ska vara tillämplig krävs det att det rör en anställning eller arbetsuppgifter för vissa insatser riktade till äldre eller vuxna personer med funktionsnedsättning. Utifrån att nämndens målgrupper är äldre personer och vuxna personer med fysisk funktionsnedsättning, somatisk sjukdom eller demenssjukdom är förvaltningens bedömning att lagen omfattar samtliga brukare och patienter.

Med begreppet ”insatser i hemmet” avses insatser i den enskildes hem eller annat boende enligt socialtjänstlagen (SoL) och 12 kap. hälso- och sjukvårdslagen (HSL).

Arbetet eller insatserna ska alltså utföras i den enskildes hem eller annat boende avsett för äldre eller personer med funktionsnedsättning. Registerkontroll inför anställning är möjlig inom hemtjänst, särskilda boendeformer för äldre, trygghetsboenden för äldre, och korttidsboende. Även kommunal hälso- och sjukvård som utförs i hemmet eller i särskilda boendeformer för äldre och personer med funktionsnedsättning omfattas.

Insatser som sker utanför den enskildes hem omfattas inte, till exempel dagverksamhet, ledsagarservice, mötesplatser och biträde av kontaktperson utanför hemmet (sker biträde av kontaktperson i den enskildes hem omfattas dock insatsen). Andra tjänster som utförs i den enskildes hem men som inte regleras av socialtjänstlagen eller hälso- och sjukvårdslagen faller också utanför lagens tillämpningsområde.

Sammanfattningsvis är det varken befattning eller arbetsplats som styr om en tjänst omfattas av lagstiftningen eller ej, det är innehållet i arbetsuppgifterna som avgör.

Jämförelse nuvarande hantering och ny lagstiftning

Den nya lagen skiljer sig från nämndens nuvarande beslut och förvaltningens rutin och riktlinje på flera punkter som redogörs för nedan.

Skillnader i vilka som omfattas

Tabell 1 visar skillnaderna mellan nuvarande rutin och riktlinje och ny lagstiftning vad gäller vilka medarbetare som omfattas.

Tabell 1. Jämförelse mellan nuvarande rutin och ny lagstiftning gällande typ av sysselsättning.

Typ av sysselsättning i förvaltningen	**Kontrolleras enligt nuvarande rutin?**	**Kontrolleras enligt ny lagstiftning?**
Tillsvidareanställda	Ja	Ja
Visstidsanställda	Ja	Ja
Uppdrag exempelvis som kontaktperson eller via bemanningsföretag	Ja	Ja
Praktik via vuxenutbildning, yrkeshögskola, högskola eller universitet	Ja	Ja
Praktik via gymnasieskolan eller Ung i sommar	Nej	Ja
Redan anställda om de tilldelas nya arbetsuppgifter som avses i lagen	Nej	Ja

Enligt lagstiftningen avser möjligheten till kontroll alla personer som ska anställas, oavsett om anställningen finns i den egna förvaltningen eller i annan förvaltning, exempelvis arbetsmarknadsanställda som har sin anställning i arbetsmarknads- och socialförvaltningen, eller medarbetare som utför serviceinsatser i ordinärt boende som har sin anställning i serviceförvaltningen.

Sammanfattningsvis är omfattningen av vilka personer som kan avkrävas kontroll av belastningsregister något större utifrån lagstiftningen, då alla stadigvarande praktikanter samt de som tilldelas nya arbetsuppgifter omfattas. Detta sker inte med nuvarande hantering.

Skillnader i vilken verksamhet som omfattas
I nämndens nuvarande beslut och rutin och riktlinje omfattas alla insatser som utförs i brukares hem vilket innebär att all annan verksamhet är undantagen, såsom mötesplatser, dagverksamhet, växelvård och korttidsvård.

Jämfört med nuvarande rutiner finns två stora skillnader i den nya lagstiftningen:

- Korttidsboende omfattas av lagstiftningen, eftersom den gäller den enskildes hem eller boenden enligt socialtjänstlagen.
- Inga andra verksamheter än de som bedrivs enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen omfattas vilket gör att fixartjänsten inte omfattas eftersom de tjänsterna ges enligt lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Sammanfattningsvis innebär lagstiftningen både en utökning och en inskränkning. Det är som tidigare nämnts inte möjligt att ange varken specifika befattningar eller arbetsplatser som styr om en tjänst omfattas av lagstiftningen eller ej, det är innehållet i arbetsuppgifterna som avgör. Förvaltningen kommer därför behöva ta fram ny rutin och riktlinje som tydligt klargör vad som gäller vid rekryteringar. Exempelvis kan nedanstående tjänster finnas. De är exempel på fall där förvaltningen behöver bedöma om lagstiftningen är tillämplig eller ej, utifrån lagstiftarens intention och tjänstens innehåll:

- Anställd som assistent på ett vård- och omsorgsboende, men utför inte insatser.
- Anställd som sjuksköterska, men arbetar konsultativt och utför inte insatser.
- Anställd som socialsekreterare och gör hembesök i den enskildes hem som en del av utredningar enligt socialtjänstlagen men utför inte insatser.

Skillnader i brottstyper som kontrolleras

Tabell 2 visar jämförelsen mellan nuvarande rutin och riktlinje och ny lagstiftning när det gäller vilka brottstyper som kontrolleras i belastningsregisterutdrag idag respektive finns med i det begränsade utdraget enligt den nya lagstiftningen.

Tabell 2. Jämförelse mellan nuvarande rutin och ny lagstiftning gällande vilka brott som kontrolleras respektive visas i utdraget.

Lagrum	**Kontrolleras enligt nuvarande rutin?**	**Kontrolleras enligt ny lagstiftning?**
Brott mot liv och hälsa (3 kap. brottsbalken)	Ja	Ja, delvis: mord, dråp, misshandel och grov misshandel (3 kap. 1, 2, 5 och 6 §§ brottsbalken)
Brott mot frihet och frid (4 kap. brottsbalken)	Ja	Ja, delvis: människorov, människohandel, människo-exploatering, olaga frihetsberövande, olaga tvång, grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning, olaga förföljelse, olaga hot (4 kap. 1–2, 4–4 b och 5 §§ brottsbalken)
Sexualbrott (6 kap. brottsbalken)	Ja	Ja, samtliga brott
Stöld, rån och andra tillgreppsbrott (8 kap. brottsbalken)	Ja	Ja, delvis: stöld, ringa stöld, grov stöld, inbrottsstöld, rån, grovt rån (8 kap. 1, 2 och 4–6 §§ brottsbalken)

Lagrum	Kontrolleras enligt nuvarande rutin?	Kontrolleras enligt ny lagstiftning?
Bedrägeri och annan oredlighet (9 kap. brottsbalken)	Ja	Ja, delvis: bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning (9 kap. 1, 3 och 4 §§ brottsbalken)
Förskingring, annan trolöshet och mutbrott (10 kap. brottsbalken)	Ja	Nej
Förfalskningsbrott (14 kap. brottsbalken)	Ja	Nej
Brott mot allmän ordning (16 kap. brottsbalken)	Nej	Ja, delvis: hets mot folkgrupp, barnpornografibrott (16 kap. 8 och 10 a §§ brottsbalken)
Brott enligt narkotikastrafflagen	Ja	Ja, samtliga brott
Brott enligt lagen om förbud mot vissa hälsofarliga varor.	Ja	Ja, samtliga brott
Brott enligt vapenlagen	Nej	Ja, delvis: vapenbrott och grovt vapenbrott (9 kap. 1 och 1 a §§ vapenlagen)
Brott enligt lagen om straff för penningtvättbrott	Nej	Ja, samtliga brott
Brott enligt terroristbrottslagen	Nej	Ja, samtliga brott
Misstankeregister (uppgifter om de som är skäligen misstänkta för brott)	Nej	Ja, samtliga brott markerade med ja ovan.

Det finns skillnader i brottstyper mellan nuvarande beslut och lagstiftningen och en tillämpning av lagstiftningen skulle innebära såväl inskränkningar som utökningar. Det finns också fler kapitel i brottsbalken och speciallagstiftning som varken påverkar

anställningsbarheten enligt nuvarande rutin eller ingår i det särskilda belastningsregisterutdraget, ex. lag om straff för vissa trafikbrott.

Övriga skillnader
Enligt nuvarande arbetssätt finns det inget särskilt anpassat registerutdrag utan det utdrag som går att beställa innehåller samtliga brott som förekommer i belastningsregistret. Digitalt utdrag är inte möjligt, det går inte att verifiera utdragets äkthet och utdraget är inte sidnumrerat. Enligt nuvarande rutin får registerutdraget inte vara äldre än 1 år.

Enligt lagstiftningen får registerutdraget inte vara äldre än 6 månader. Digitalt utdrag till digital brevlåda är möjlig och det finns möjlighet för arbetsgivaren att verifiera digitala utdrags äkthet via en kontrolltjänst.

Förvaltningens bedömning och förslag till beslut

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen anser att registerkontroll är ett komplement till andra åtgärder för att bedöma en persons lämplighet inför anställning som vanligtvis vidtas under rekryteringen, som intervju och referenstagning.

Sedan 2019, då frågan för första gången hanterades av hälsa-, vård- och omsorgsnämnden (HVO-2019-1934), har förvaltningen uppfattat att nämndens ambition varit att följa eventuell lagstiftning kring belastningsregisterkontroller, likt den som nu trätt ikraft. I maj 2019 beslutade nämnden:

”Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden avvaktar att införa rutiner kring belastningsregisterkontroll i väntan på att förslaget till "lag om registerkontroll av personal som utför vissa insatser i hemmet åt äldre personer eller personer med funktionsnedsättning" i den statliga utredningen Belastningsregisterkontroll i arbetslivet - behovet av utökat författningsstöd (SOU 2019:19), som föreslås gälla från 1 januari 2021, träder ikraft.

Eftersom den föreslagna utredningen inte ledde till lagstiftning beslutade nämnden i december 2020, i brist på särskild lagstiftning, att besluta att införa krav på utdrag ur belastningsregistret för samtliga nyanställningar i brukarnära verksamheter (HVO-2020-1299). Förvaltningen har sedan 1 september 2021 tillämpat krav på registerkontroll inför anställning för arbete i brukares hem enligt nämndens beslut med egna rutiner och riktlinjer.

Den 1 mars 2026 trädde ny lagstiftning i kraft som gör det möjligt för kommunala arbetsgivare att kräva ett särskilt utformat registerutdrag inför anställning i vissa verksamheter, dvs. den typen av lagstiftning som efterfrågats av nämnden sedan 2019. Lagstiftningen är fakultativ och det finns fortsatt ingen förbudslagstiftning på området. Det finns skillnader, vilka har redogjorts för ovan, och beslut om att följa den nya

lagstiftningen innebär såväl utökning som inskränkning av kontrollen av förvaltningens blivande, och i vissa fall befintliga, medarbetare. Det finns också skäl att uppmärksamma att den nya lagstiftningen, till skillnad mot nuvarande rutiner, medger utdrag ur misstankeregistret.

Det är ett antal brott som inte visas i det särskilda utdraget, men som i de utdrag för egen kontroll som idag visas upp, kan förekomma om påföljd dömts ut. Förvaltningen anser överlag att lagstiftaren har gjort en god bedömning kring vilka brott som ska finnas med i det särskilda utdraget. Förvaltningen kan inte heller motivera någon annan avvägning mellan skyddsvärde och personlig integritet än den som gjorts vid val av relevanta brott. Regeringen har också tillsatt utredningen ”Ett ändamålsenligt regelverk för bakgrundskontroller” (Dir. 2025:83) som bland annat ska lämna förslag på ett ändamålsenligt, proportionerligt och rättssäkert regelverk för bakgrundskontroller inför anställning och uppdrag samt att analysera förutsättningarna för, och lämna förslag om obligatoriska kontroller inför anställning i verksamheter som riktar sig till bland andra äldre.

Förvaltningens bedömning är att fördelarna med att tillämpa den nya lagstiftningen är större än nackdelarna. Bedömningen bygger på följande:

- Insyn i misstankeregistret. Detta är över huvud taget inte möjligt om vi inte följer den nya lagstiftningen. Uppgifter ur misstankeregistret visas inte på det utdrag som enskild kan ta ut för egen kontroll.

- Äkthetskontroll. De särskilda utdragen enligt lagstiftningen kan kontrolleras om de är digitala, dvs. om personen visar ett obelastat register. Detta är inte möjligt med de utdrag som enskild kan ta ut för egen kontroll eftersom de alltid skickas på papper, de innehåller inte heller någon sidnumrering. Arbetsgivaren kan alltså inte veta om utdraget som visas upp är fullständigt.

- Snabbhet i digital process. Med en helt digital process för att få utdragen, åtminstone för de som inte är belastade, kommer förvaltningen att kunna slutföra rekryteringar snabbare, vilket är mycket viktigt, både för verksamheterna och för de sökande. Polisen anger förvisso att handläggningstiden kan vara upp till två veckor beroende på hur många som begär intyg. Vid en test i mars 2026 tog ett obelastat intyg cirka två timmar från ansökan att få till digital brevlåda.

- Förutsägbar och transparent process. När det framgår i lag och inte i interna rutiner blir det tydligare för potentiella medarbetare och uppdragstagare vilka krav som ställs upp kring belastningsregisterkontroll. Avvägningen mellan

arbetsgivarens behov och ingrepp i den personliga integriteten har också gjorts i lagstiftning, och är därmed transparent och tydlig.

- Följer förändring över tid. Genom att följa lagstiftningen uppdateras automatiskt exempelvis vilka brott som ska visas i det särskilda utdraget om lagstiftaren ändrar i berörd förordning, och nämnden fortsätter därmed att följa lagstiftarens ambitioner och avvägningar.

Sveriges Kommuner och Regioner rekommenderar att registerkontroll, så långt som möjligt, genomförs inom de områden där lagstöd för åtgärden finns. Stadskontoret, genom arbetsrättsjurist, rekommenderar också hälsa-, vård- och omsorgsnämnden att arbeta med belastningsregisterkontrollerna utifrån den nya lagstiftningen.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen föreslår nämnden att fatta följande beslut:

1. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden upphäver sitt beslut från den 16 december 2020 (HVO-2020-1299) samt tillhörande riktlinjer och rutiner vid anställningsförfaranden som inleds från och med den 1 september 2026. Dvs. följande:
    - Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden inför krav på utdrag ur belastningsregistret för samtliga nyanställningar i brukarnära verksamheter.
    - Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram en rutin för kontroll av utdrag ur belastningsregistret som ska användas vid samtliga nyanställningar i brukarnära verksamheter.
    - Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram riktlinjer som beskriver vilka verksamheter som bedöms vara brukarnära.
    - Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att ta fram riktlinjer som ska användas vid bedömning av uppgifter som framkommer vid kontroll av utdrag ur belastningsregistret.
2. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden beslutar att hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen ska göra belastningsregisterkontroller i enlighet med lag (2026:43) om registerkontroll vid arbete i hemmet åt äldre personer eller vuxna personer med funktionsnedsättning vid anställningsförfaranden som inleds från och med den 1 september 2026.

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningen bedömer att det är rimligt att börja arbeta efter den nya lagstiftningen för de anställningsförfaranden som inleds från och med den 1 september 2026.

Det är viktigt att förvaltningen som arbetsgivaren har ett strukturerat och enhetligt arbete med gemensamma riktlinjer kring hur den information som framkommer ur belastnings- och misstankeregistret vid en registerkontroll ska bedömas och värderas.

Som en följd av ovanstående beslut kommer därför förvaltningen att ta fram rutiner och riktlinjer för att tydliggöra hur den nya lagstiftningen ska appliceras i förvaltningens verksamheter.

Ansvariga

Carl Bexelius Avdelningschef
Olof Malmström Avdelningschef